

**Nagovor ministrice za zunanje in evropske zadeve Tanje Fajon na izredni seji
Državnega zbora Republike Slovenije glede zavrnitve resolucije o uvrstitvi
Rusije med podpornice terorizma**

(VELJA GOVORJENA BESEDA)

Slovenska vlada jasno, javno, nedvoumno, ostro in nenehno obsoja vojaško agresijo Rusije na Ukrajino. Slovenija zagovarja nedotakljivost meja, ozemeljsko celovitost in suverenost Ukrajine. Slovenija zagovarja pravico Ukrajine do samoobrambe v skladu z Ustanovno listino OZN. To počne doma, pred domačo javnostjo, to počne v bilateralnih pogovorih z ukrajinsko stranjo, v pogovorih in skupaj z drugimi članicami EU in NATO, v okviru Združenih narodov, OVSE in v drugih mednarodnih forumih.

Naša država podpira Ukrajino z diplomatskimi aktivnostmi, s konkretno materialno, vojaško, humanitarno pomočjo, s sprejemom beguncev, s politično podporo znotraj EU in NATO, s pridružitvijo procesom proti Rusiji na mednarodnih sodiščih itd. In to bomo počeli tudi naprej.

Rusija je Slovenijo uvrstila na seznam neprijateljskih držav.

Nihče, prav nihče v mednarodni skupnosti ne dvomi, tudi Ukrajina ne, na čigavi strani je Slovenija – Slovenija je nedvoumno na strani Ukrajine.

In zakaj se torej v domači javnosti želi ustvariti drugačen vtis?

Ker želi SDS, kako zelo simptomatično, kako zelo poznano, kako zelo predvidljivo – to vprašanje izkoriščati za svoje notranjepolitične cilje. Način uresničevanja teh ciljev pa se pri SDS vedno začne s polarizacijo. Tudi tokrat ni drugače.

SDS vztrajno prikazuje, da se ta vlada odziva “mlačno”, “zadržano”, da je ta vlada prorуска. Za to svojo populistično propagando uporablja klasične metode: iz konteksta iztrgane besede, lepljenke, namišljene ali izmišljene povezave med dejanji in posledicami ter nenehno ponavljanje. Ob tem ponuja svoje ad hoc sestavljene predloge, ki pa so nepremišljeni in nefiltrirani. In ko se z njimi ni mogoče strinjati, SDS nalepi etiketo. Tokrat na njej piše: “proruski”.

Ta način me pravzaprav ne preseneča. Nazadnje sem ga bila deležna ob interpelaciji. Me pa toliko bolj žalosti, da so člani SDS za novo delitev slovenske javnosti izbrali tako resno in tragično temo, kot je vojna. To je neodgovorno in neokusno.

Prepričana sem, da je vsem jasno, zakaj smo danes tukaj. Ne zato, ker bi SDS z “resolucijo o uvrstitvi Rusije na seznam držav, ki podpirajo terorizem”, mislila, da to v resnici kakor koli pomaga Ukrajini.

Tukaj smo izključno zato, da bi SDS nabirala politične točke na hrbtu Ukrajine, na trpljenju ukrajinskega naroda. Taka zloraba je slabo dejanje.

Spoštovani poslanci,

zdaj ko smo postavili vzroke in okvir razprave, gremo lahko k podrobnostim.

SDS je poslal predlog za podpis "Resolucije o uvrstitvi Ruske federacije med države, ki podpirajo terorizem". Kaj bi ta podpis dejansko pomenil in zakaj menimo, da je neprimeren oziroma nepotreben?

Začnemo lahko že pri naslovu predloga: kot je bilo pojasnjeno, je resolucija napačen pravni akt. Ne moremo sprejemati resolucije kot programskega akta, saj gre pri pozivu SDS zgolj za izraz splošnega stališča, torej deklaracijo.

Potem moram opozoriti, da so v razpravi nekateri govorili o Rusiji kot o teroristični državi, kar seveda ni enako kot Rusija, ki podpira terorizem. Torej ni povsem enoznačno, o čem je tekla razprava.

Nadalje poudarjam, da se ta vlada namesto na simboliziranje osredotoča na konkretna dejanja.

Slovenija sodi med najbolj solidarne države, ko gre za vojaško, materialno in človekoljubno pomoč Ukrajini. V letu 2022 je Vlada RS za humanitarne potrebe namenila 3,5 milijona evrov sredstev. Dodatna 2 milijona je bilo namenjenih za materialno pomoč. Za oskrbo beguncev in integracijo smo namenili 20,6 milijona evra. Skoraj 3 milijone pa za vključevanje ukrajinskih otrok v naš izobraževalni sistem.

Sprejeli smo 8000 beguncev, 20 sirot, tudi dva ranjenca se oskrbujeta pri nas.

1 milijon evrov smo namenili za pobudo predsednika Zelenskega Žito iz Ukrajine.

Slovenija nudi Ukrajini obsežno vojaško pomoč: ta vlada je Ukrajini namenila opreme za en mehanizirani in en oklepni bataljon ter za eno topniško baterijo. Pred ruskimi napadi brani 200 slovenskih protiletalskih topov in 8000 protitankovskih min, strelivo, gorivo in številna druga oprema. Gledano po dejanski pomoči na število prebivalstva se Slovenija brez dvoma uvršča v sam vrh držav, ki Ukrajini stojijo ob strani v njeni samoobrambi.

Slovenija bo predvidoma v Nemčiji sodelovala pri vojaški misiji usposabljanja ukrajinskih vojakov z do 30 štabnimi častniki in vojaškimi inštruktorji. Če bo treba, bo manjše usposabljanje izvedeno tudi v Sloveniji.

Slovenija je sodelovala pri pripravi in sprejemu desetih svežnjev obsežnih omejevalnih ukrepov EU zoper Rusijo, da bi ji onemogočili dostop do kritičnih tehnologij in trgov in da bi zmanjšali njene možnosti za vojskovanje. Vse omejevalne ukrepe Slovenija izvaja. Do sedaj je zamrznila za več kot 6,2 milijona evrov ruskih sredstev ali gospodarskih virov. Na seznamu so osebe, odgovorne za podpiranje, izvajanje ali financiranje dejanj, ki spodbujajo neodvisnost Ukrajine, torej rusko politično in vojaško vodstvo, vključno s poveljniki skupine Wagner, oligarhi in številni drugi posamezniki.

Konkretna pomoč Ukrajini so tudi slovenske aktivnosti pri zagotavljanju prevzema odgovornosti ruskega režima za agresijo in druge mednarodne zločine.

Tako je Slovenija del skupine 43 pogodbenic, ki so marca 2022 tožilcu Mednarodnega kazenskega sodišča predložile stanje v Ukrajini in tako omogočile takojšnjo uvedbo neodvisne, objektivne preiskave.

Slovenija je vložila izjavo o intervenciji v postopku Ukrajine proti Rusiji pred Meddržavnim sodiščem v Haagu.

Dalje, Slovenija je vložila predlog za intervencijo na Evropskem sodišču za človekove pravice.

Naprej, Slovenija se je pridružila jedrni skupini za ustanovitev posebnega sodišča za kazniva dejanja agresije zoper Ukrajino.

In še, Slovenija bo konec maja gostiteljica diplomatske konference za sprejem Konvencije o mednarodnem sodelovanju pri preiskavah in pregonu genocida, hudodelstev zoper človečnost, vojnih hudodelstev in drugih mednarodnih zločinov (MLA). Ta Konvencija bi vzpostavila meddržavne mehanizme za preiskavo in pregon najtežjih mednarodnih hudodelstev, tudi dejanj v Ukrajini.

Za vse našteje konkretne poteze se je Ukrajina večkrat zahvalila. Tako predsednik Zelensky v pogovorih s predsednico Pirc Musar in predsednikom vlade Golobom kot zunanji minister Kuleba in veleposlanik Taran v pogovoru z mano. Ukrajina visoko ceni in priznava našo pomoč in zavezništvo.

Lahko omenim še, da gre aprila v Ukrajino premier Robert Golob, državni sekretar MZEZ pa se bo udeležil sankcijske konference v Kijevu konec marca.

Predlagatelji resolucije pri svojem utemeljevanju, zakaj bi jo Slovenija morala sprejeti, zavajajo, in to dvojno, z naslednjim stavkom: »Resoluciji EP o uvrstitvi Ruske federacije na seznam držav, ki podpirajo terorizem, se je od novembra lanskega leta pridružilo že večje število držav članic EU, med njimi Estonija, Litva, Latvija, Slovaška, Poljska in Nizozemska.« Evropski parlament ni pozval k uvrstitvi Rusije na seznam terorističnih držav, temveč je izglasoval resolucijo, ki poziva Svet EU, da oblikuje pravni okvir za uvrščanje držav med podpornike terorizma. To, da se je pridružilo večje število držav, med njimi našteje, pa je drugo zavajanje: pridružile so se samo našteje države in Češka (kljub nasprotovanju pravnih strokovnjakov). 7 držav od 27 po nobeni statistiki ni večje število. Večina teh je sosed Ukrajine in Rusije, ki imajo zgodovinsko izkušnjo ruske agresije.

Resolucije SDS torej ni mogoče sprejeti, saj zanjo ni pravnega okvirja v EU, pa tudi ne v Sloveniji, kar SDS v utemeljitvi prikladno spusti. Zgolj peščica pridruženih držav jasno dokazuje, da se velika večina držav v EU še kako dobro zaveda, kako pomembno je ubrati enoten pristop in ne posamičnih ukrepov, ki zgolj krhajo moč EU in na drugi strani krepijo položaj Rusije. Med kolegi v Bruslju o vzpostavitvi pravnega okvirja ni bilo nobene razprave, to vprašanje ni še bilo na dnevnem redu. Direktiva za boj proti terorizmu je v pristojnosti evropskih institucij, ki doslej še niso pripravile ustreznega predloga za razpravo. Bomo pa stališča lahko preverili v ponedeljek na zasedanju FAC.

Kar Ukrajina potrebuje, je skupen, odločen in premišljen pristop EU, saj je to najučinkovitejša strategija članic napram Rusiji. Vlada RS pri sprejemanju ukrepov sledi temu načelu, zato ne solira, še sploh, ko za ukrepe ni pravne podlage.

Navsezadnje pa vsebina predloga resolucije nima absolutno nobenega vpliva na ustavitev ruske agresije v Ukrajini.

Cenjeni poslanci.

Krivda za agresijo Rusije na Ukrajino ni kolektivna. Ruskega naroda ne moremo razglasiti za terorističnega. Zato, ker to ni. Breme kolektivne krivde bi osvobodilo rusko vodstvo odgovornosti za brutalno vojno. Ko pa so krivi vsi, ni kriv nihče.

A krivci so jasni! Za agresijo nad Rusijo je kriv predsednik Putin in njegov režim. Krivda za vojne zločine, ki jih izvajajo, je individualna. Želimo, da se krivce obsodi. To pa bodo naredila mednarodna sodišča. Sodišča so tista, ki bodo kvalificirala naravo teh zločinov.

Po mednarodnem humanitarnem pravu v času vojne terorizem ne obstaja. Obstaja zločin širjenja terorja med civilnim prebivalstvom, kar je kvalificirano kot vojni zločin. A o tem ne razsojamo države članice. O agresiji, zločinih proti človečnosti, kršenju človekovih pravic, o tem bodo, kot rečeno, v procesih razsojala sodišča, ki se jim je Slovenija ravno s tem namenom pridružila.

Naj ponovim: sprevržena dejanja ruskih agresorjev razumemo kot zločin proti človečnosti, tu ni dvoma. A bistvo skupnega, močnega delovanja EU je v tem, da si z vsemi močmi in enotno prizadeva za vzpostavitev pravnega okvirja, ki bo omogočil pregon, neodvisno in pravično sojenje agresorjem in vojnim zločincem.

To je naša skupna odgovornost.

Naša odgovornost je tudi pogled v prihodnost, ko bo vojne konec.

Prejšnji teden se je SDS v OZP zgražala nad dejstvom, da eden od sklepov OZP vsebuje formulacijo o trajnem in pravičnem miru. Poziv k trajnemu in pravičnemu miru je zapisan tudi v deklaraciji Generalne skupščine ZN, ki jo je podprlo 141 držav in predstavlja velik diplomatski uspeh Ukrajine.

Večina poslancev SDS se torej ne strinja s 141 podpornicami Ukrajine in s samo Ukrajino?

Slovenija poziva in bo še naprej pozivala k vzpostavitvi trajnega in pravičnega miru. Slovenija razume in jemlje v obzir strahove, ki se pojavljajo povsod po Evropi in v svetu, kam gre splošna situacija zaradi vojne v Ukrajini. Razume, da bo v nekem trenutku prišlo do pogajanj o miru v Ukrajini. Prav tako pa razume, da po koncu vojne Rusija ne bo izginila z zemljevida in obliča sveta. Rusija je velika, več kot očitno vplivna država, nenazadnje ima jedrsko orožje. Zato je zgražanje SDS nad mojo izjavo, da brez Rusije ne bo trajnega miru v Evropi, ali popolno nerazumevanje situacije ali pa navadno sprenevedanje.

Verjetno bo z Rusijo po koncu vojne oziroma v času pogajanj o trajnem in pravičnem miru treba vzpostaviti dialog o varnostni arhitekturi v Evropi.

Jasno je treba poudariti, da tudi v vojnem času med državami nikoli ni prišlo do popolnega prenehanja komunikacije. Kar je pravilno. Rusija in Ukrajina se na primer pogovarjata o menjavi vojnih ujetnikov. Pa o izvozu ukrajinskega žita, kar je z enim milijonom evrov podprla tudi Slovenija. Rusija se je udeležila zasedanja 20 najmočnejših držav sveta (G20), ob robu katerega je prišlo do dvostranskega sestanka zunanjih ministrov ZDA in Rusije. Rusija še naprej sodeluje v Varnostnem svetu OZN

in OVSE in še mnogih drugih organizacijah. In tako naprej. Če SDS tega ne ve, je žalostno, če pa ve, pa s svojim zgražanjem ob omembi pogovora z Rusijo dokazuje, da so njeni nameni zgolj očrnitev te vlade.

Naj počasi zaključim.

Resolucija o razglasitvi Rusije kot države, ki podpira terorizem, nima za situacijo v Ukrajini nobene praktične vrednosti. Vrednost pomoči Slovenije je v konkretnih dejanjih, ki jo bomo Ukrajini nudili, dokler jo bo potrebovala. Kar se tiče moralne podpore, pa je Odbor za zunanjo politiko sprejel sklepe, ki obsojajo agresijo Rusije in izražajo podporo Ukrajini. Čudno, da večina poslancev SDS, ki prisegajo na Ukrajino, ni glasovala zanje.

Temeljna usmeritev te vlade je pot k jedrni Evropi, k zahodnim članicam Evropske unije. Takšna usmeritev vodi tudi našo zunanjo politiko glede Ukrajine oziroma Rusije. Delamo usklajeno z našimi partnerji v EU. To bomo delali še naprej.

Zavedamo se, da je Evropska unija močnejša, če delamo skupaj.

Vedeti je treba, da Rusiji v tem trenutku najbolj odgovarjajo delitve med podpornicami Ukrajine, kamor nedvomno sodi tudi Slovenija. In odgovarjajo ji delitve znotraj teh držav, tudi v Sloveniji. Tudi zato se ta vlada vedno znova sklicuje na enotnost v EU, tudi ko gre za resolucijo, ki bi razglasila Rusijo za državo, ki podpira terorizem.

V zahtevnih časih je treba znati izbirati prioritete. Prioriteta EU in Slovenije je, kako Ukrajini zagotoviti nadaljnjo praktično pomoč, saj se po zimskem zatišju spopadi stopnjujejo. Moja prioriteta kot zunanje ministrice pa je lobiranje za nestalno članstvo za VS OZN, ki se preveša proti ciljni črti. Članstvo Slovenije – projekt, ki ga je, čeprav zelo pozno, začela že prejšnja vlada, bi bilo nedvomno v vseh pogledih boljše od članstva Belorusije, ki se prav tako poteguje za sedež istočasno s Slovenijo.

Zato pozivam k enotnosti v politiki do Ukrajine in Rusije. Medvedjo uslugo si delamo z razpravami o zunanji politiki, namenjeni notranjepolitičnim ciljem opozicije.

Opozicija tej vladi nikoli ne bo dokazala, da je proruska, ker to preprosto ni res. Slovenija je odgovorna članica mednarodne skupnosti, ki daje Ukrajini svojo polno in konkretno podporo, in jo bo dajala, dokler jo bo Ukrajina potrebovala in želela, dokler jo bodo potrebovali njeni ljudje.